

תורה ומידות טובות

פרשת ויצא | עלון מספר 207 | כניסת שבת: 16:21 (לנוהגים 40 דק' 16:01) יציאת שבת: גאונים: 17:12 ר"ת: 17:44

אורחות חיים

שביבי אור ממעינו של מרן ראש הישיבה רשכבה"ג רבינו אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל, דברים שנשאלו בבי מדרשא. היכן להתפלל על זכרון בלימוד אמר רבינו לאחד ששוכח תלמודו ושאל עצה מה לעשות, אמר לו רבינו שיתפלל ב"חונן הדעת", כמש"כ רש"י (צ"ע) דף ח' נד"ה מעין) כתב "אם היה משכח תלמודו מאריך בחונן הדעת".

אברך כבן 30 ביקש ברכה ע"ז שהזכרון נחלש אצלו, שאל אותו רבינו: "מנין לך שנחלש הזכרון?", וענה השואל: "כך אני מרגיש בעצמי". א"ל רבינו "איך אתה מרגיש? בגלל שבגיל 20 זכרת יותר, הלא בגיל 20 ידעת רק 5 דף גמ', ואילו כעת אתה יודע 20 דף! לכן אתה חושב שאתה זוכר פחות, אבל האמת שאין הבדל בזכרון, אך יש לדעת שכדי לזכור צריך לחזור ולחזור: "...

והביא לזה ראיה מדברי רש"י בברכות (י"ה) על דברי הגמ' "א"ל אם קרית לא שנית, אם שנית לא שלשת וכו'", ופרש"י (נד"ה לא שנית) לא חזרת עליו פעם שנית כדי שתתבונן בו.

מדויק מדברי רש"י אלו איך צריכה חזרה להיות, שלא רק לשנן את דברי הגמ', אלא להתבונן פעם נוספת בדברי הגמ' ואז יש תועלת מהחזקה.

פעמים רבות נכנסו בחורים שיש להם חשק לעזוב את הישיבה בה הם לומדים כיום, ולעבור ללמוד בישיבה אחרת, היה רבינו שואלם מהי הסיבה שרוצים לעזוב, אם הסיבה היתה רק בגלל שהמקום השני נחשב למקום לימוד יותר טוב, הי' חוזר רבינו ושואל האם הבחור מרוצה מהמקום בו הוא לומד כיום, ואם התשובה היתה שמרוצה מהמקום, אך בגלל שהמקום השני נחשב ליותר טוב ע"כ רוצה לעבור לשם, הי' מראה רבינו זללה"ה את דברי רבינו הגר"ח מוולוז'ין בכתב ראש רות ש"י ז"ל:

"כשיצליח בלימודו באיזה מקום ובאיזה ענין, ומתחדש עליו לשנות או ליסע למקום אחר, שלא למרר לעשותו תיכף, כנאמר אף היא כחתף תארו, וידחה הדבר זמן עד שיעזוב שישקול בדעתו היטב". מעניין היה למדוע את תשובתו של רבינו לבחור שעומד בסוף הישיבה קטנה, ומתלבט היכן ללכת ללמוד בשנה הקרובה, האם בישיבה גדולה ומפורסמת, או הרמ"ם שלו בישיבה ממליצים לו שילך ללמוד בישיבה אחרת, יותר קטנה ופחות מפורסמת, אך שם הצוות מסור מאד לתלמידים ונראה שאת השטייגען יעשה שם יותר, אך לבו של הבחור היה ללכת למקום הגדול

מענייני הפרשה

מאת הגאון הגדול אב"ד בד"צ "זרע אמת" ואב"ד "יורה דעה" **חזרנו הרב נסים יעקב עטייה שליט"א**

ויצא יעקב מבאר שבע וכה, יו. אמרו חז"ל (נ"ל סה, יא), שיעקב אבינו הלך ונטמן ארבע עשרה שנה בבית מדרשו של שם ועבר, וישב ועסק שם בתורה. וזה היה בבאר שבע, ששם היה גם יצחק אבינו. ולכאורה קשה, מדוע לא הלך יעקב אבינו תיכף ומיד לארם, וכמו שאמר לו אביו (לעיל כח, ט): "קום לך פדנה ארם וקח לך משם אשה", מדוע עבר על מצות אביו? ועיין לקמן מה שכתבתי ישוב לזה, כיון שרצה לעסוק בתורה תחילה, קודם שישא אשה.

עוד יש לומר, שיעקב אבינו חשש שמא עשו ירדוף אחריו להורגו, ולכן החליט שילך ללמוד בבית המדרש, כיון שלשם עשו אף פעם אינו נכנס. ואעפ"כ לא עזר לו, שהרי איתא בחז"ל (ספר היצר, הוצא כצ"י כט, יא) שאליפז בנו של עשו רדף אחריו והשיגו, אמר לו יעקב שיקח את כל רכושו, שהעני חשוב כמת. וזה רמוז בתיבת "שבע" נוטריקון, שם, עבר, אב. ששלשתם היו שם, וישבו ועסקו בתורה, והצטרף עמם יעקב אבינו, כדי ללמוד יחד איתם תורה.

עוד רמז יש בהמשך הפרשה שנאמר (כט, יג): "ויהי כשמע לבן את שמע יעקב בן אחותו וירץ לקראתו, ויחבק לו וינשק לו, ויבאהו אל ביתו, ויספר ללבן את כל הדברים האלה". פירש רש"י מדוע רץ, כסבור ממון הוא טעון, שהרי עבד הבית בא לכאן בעשרה גמלים טעונים. ויחבק, כשלא ראה עמו כלום, אמר שמא זהובים הביא והנם בחיקו. וינשק לו, אמר שמא מרגליות הביא והם בפיו. ויספר ללבן, שלא בא אלא מתוך אונס אחיו, ונסטלו ממנו ממנו. וזה רמוז בראשי תיבות של התיבות: "את כל הדברים האלה", א"ל ת'תמה, כ"י ל"א, ה'באתי ד'בר ב'רכוש ר'ב יצאתי מ'ביתי, ה'שיגני אליפז ל'קח ה'כל.

מבאר שבע. איתא במדרש (נלאקט רכה סה, ז): רבי ברכיה אמר, מבארה של ברכות. ע"כ. ויש להבין מה הביאור, בארה של ברכות? אלא דהנה איתא במסורה (הוצא כצ"ע הטורים לעיל כז, כט) ב' הוה, "הוה גביר לאחין", "כי לשלג יאמר הוה ארץ". ופירש בעל הטורים, שכונת המסרה, שבזכות יעקב אבינו יורד גשם ושלג. עוד אפשר להסביר, שהנה אי אפשר לאדם לבוא לתכלית השלימות אלא אם ישבר קודם את התאוות החומריות, ורק אחרי שיכניע את כל רמ"ח איבריו לה' יתברך, אז יוכל לזכות למדרגה גדולה. וכן מצינו במשה רבינו עליו השלום, שנאמר עליו (במדבר יג, ג): "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה", שהגיע משה רבינו לשבירת המידות והתאוות הגופניות, ועל ידי זה זכה למעלה גדולה של (נכסיו לז, י): "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה". וזהו כונת במסורה, לרמז אימתי אפשר להיות הוה גביר לאחין, להיות מנהיג ומושל על אחיו, רק אם הגיע למדרגת שלג, דהיינו אם הלבניו חטאיו כשלג וצמר נקי, שאין לו שום פגם ולכלוך עבירה. ואין אפשר לזכות לזה, על ידי "הוה ארץ", אם האדם ישים עצמו כעפר הארץ, ויחזיק במידת הענוה להיות דיש לכל כמו עפר הארץ.

עוד נקדים מה שפירש רש"י לעיל כז, לו) על הפסוק: "הן גביר שמתיו לך". ברכה זו שביעית היא, והוא עושה אותה ראשונה, אלא אמר לו מה תועלת לך בברכה, אם תקנה נכסים שלו הם, שהרי גביר שמתיו לך ומה שקנה עבד קנה רבו. ועפ"י יובנו דברי המדרש, "ויצא יעקב מבאר שבע", שיעקב הלך לגלות לשבר את החומר ואת גופו, כדי לשעבדם לה' יתברך. אמר רבי ברכיה שהלך מבארה של ברכות, היינו הברכה השרייתית של: "הוה גביר לאחין" שהיא הברכה החשובה ביותר. וזה מרומז בבאר שבע שהיא בארה של שבע הברכות. ויצא, משום שכדי לזכות להוה גביר, צריך קודם לבוא למדרגה של: "ולשלג יאמר הוה ארץ".

ויצא יעקב מבאר שבע וכה, יו. אמרו חז"ל ב'שעה שיצא יעקב, בכה והוריד שלש מאות ושבעים דמעות. ראשי תיבות של הפסוק "ויצא יעקב" וגו', גימטריא שלש מאות ושבעים. וצריכים להבין מדוע הוריד דמעות אלה? אלא, דהנה בכל יום אנו מתפללים שלש תפילות, שעולים חמישים ושבע ברכות כמנין ז"ן, לרמז שאסור לו לאדם ללכת לעסקיו ולהתעצל מלהתפלל, אלא יבטח בה' שהוא זן ומפרנס. ובששת ימי החול יוצא שמתפללים בכל יום חמישים ושבע ס"ה שלש מאות ארבעים ושתים ברכות. ובארבע תפילות של שבת, שבכל תפילה יש שבע ברכות, הרי עשרים ושמונה, ביחד שלש מאות ושבעים ברכות.

והנה אמרו חז"ל במסכת ברכות (ג), המהלך בדרך, מתפלל תפילה קצרה, שהיא הבינונו. והנה כאשר הלך יעקב בדרכים מסוכנות, היה צריך להתפלל הבינונו, ועי"ז הפסיד שלש מאות ושבעים ברכות, לכן כנגדן הוריד שלש מאות ושבעים דמעות.

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וכה, יו. הנה בא פסוק זה לרמז, ויצא יעקב מבאר שבע, היינו מבאר התורה. ו"שבע" ראשי תיבות: "בית שם עבר", ששם ישב ולמד תורה. ואמרו חז"ל (אבות ג, ט): כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות. וכיון שקיבל עליו יעקב בבית עבר עול תורה, הרי שאין לו עוד לפחד, שאמרו חז"ל (אבות ג, ט), אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה. ולכן אפילו שלפני כן התברך יעקב (לעיל כז, כט): "הוה גביר לאחין", עדיין לא היה בן חורין גמור, עד שעסק ועמל בתורה יומם ולילה בבית שם ועבר. וזהו: "וילך חרנה", שאח"כ נעשה בן חורין.

עוד נרמז בפסוק, שיעקב הלך ללמוד תורה בבית עבר שנאמר: "ויצא יעקב מבאר שבע" סופי תיבות "עבר". לרמז שנטמן בבית עבר ללמוד תורה.

והמפורסם, ששם לכאורה ימצא שידוך יותר מהר, וגם יש לו חבר שיוכל ללמוד עמו בחברותא, ונכנס לשאל מה עדיף לו לעשות. אמר לו רבינו שאם רבותיו ממליצים לו ללכת למקום הקטן אשר הצוות שם ת"ח חשובים, מסתמא הצוות צודק, ניסה הבחור לומר שהוא מתיישב מהחברים, שהוא יכול ללכת לישיבה החשובה והולך לישיבה הפחות חשובה, אמר לו רבינו: "האם אתה רוצה להפסיד את כל עולמך בגלל כמה בחורים, שבמשך שלש שבועות של בין הזמנים יצחקו עליך? הרי מיד בר"מ אול כל אחד מתחיל עם ההתמודדות שלו בישיבה גדולה ושוכח מכל החברים הקודמים. (ממך לקבלת שם)

דעת גדולי רבותינו

שבתות סוערות

עברו על ירושלים בשנות החמישים, המדינה החדשה שהוקמה, אפשרה פתיחת בתי קולנוע בשבת כבכל ימות השבוע, כבישים רבים גם בתוך איזורים שבהם דרו שומרי תומ"צ היו פתוחים לתנועה בשבתות, וגררו בעקבותיהם הפגנות אלימות.

בכל שבת היו מתאספים יהודים רבים ברחובות שכונות גאולה וכרם אברהם, למחות על חילולי שבת רבים. מהם היו ממשיכים ומעפילים במעלה רחוב ישעיהו, ומפגינים מול בית הקולנוע שרמס את השבת ברגל גסה.

תלמידי הישיבה ביקשו אף הם להצטרף להפגנות המחאה, אך דעתו של ראש הישיבה לא היתה נוחה מכך. הוא סבר שעל התלמידים הצעירים להדיר את רגליהם מהפגנות וממחאות, שכן מן הסתם אינם יוצאים חדורים בשליחות קודש בלבד כפי שיוצאים רבנים גדולים, אלא מונעים גם בהתלהבות מן ההמולה ומן הבלגן שנוצרים

בעקבות ההפגנה, ולא זו הדרך שבה הוא חייך.

באחת השבתות ניגש אליו תלמיד ותהה: "מדוע דעתו של ראש הישיבה אינה נוחה מיציאת בחורים להפגנה?! והלא מצוה למחות על חילולי שבת, אנחנו צריכים לצעוק ולהתריע?!". טען התלמיד בהתלהבות.

ראש הישיבה הניח יד מרגיעה על שכמו והסביר: "התורה דוגלת בדרכי נועם, והלא כתוב 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום'. אנחנו צריכים להדבק בדרכיו של הקב"ה ולנסות להשפיע על כלל ישראל בדרכי שלום. לכן תפקידך כעת כבחור ישיבה, להמשיך להשקיע את עצמך בלימוד, וכאשר תגדל ותהיה ת"ח, תוכל להשפיע על כלל ישראל, ולקרב אותם לאביהם שבשמים בדרכי נועם, עד כי לא יצטרכו למחות באזניהם על חילול שבת, הם יהיו כבר יהודים כשרים וטובים בזכותך".

ואכן רבים מהתלמידים ששמעו בקולו והפנימו את דבריו, זכו להיות מרבצי תורה בישראל ולהשפיע בדרכי נועם, רק שנים לאחר מכן משבגרו, הבינו התלמידים כי ראש

הישיבה בראייתו

הרחבה מנע אותם מלצאת להפגנות אלו, משום ששמר על רוחניותם. אז, הם עדיין לא היו בשלים כמו אברכים מבוגרים ורבנים גדולים שמחו לשם שמים, ועל כן הצליחו במחאתם.

באחת השבתות בטרם התפרסם האיסור הגורף של ראש הישיבה להשתתף בהפגנות, הוא ראה קבוצת תלמידים מתרחקת במורד הרחוב.

"לאן פניהם מועדות?! בירו. "להפגנה ברחוב ישעיהו", עדכנו אותו תמידים שהיו עימו. "אחד מרבני הישיבה התיר להם ללכת", הסבירו, ונקבו בשמו של הרב.

פניו של ראש הישיבה התעננו, הוא אמר בקול נמוך שעצב נשזר בו: "חבל, אסור להרשות להם לצאת להפגנות... מה יהיה אם חלילה וחס בנו ייעצר...?"

שעות מספר לאחר מכן השתרר הלם בישיבה, בנו של אותו רב שהיה תלמיד מצטיין ושקט במיוחד נעצר!!!

בשבתות הבאות לא ההין איש לצאת מפתח הישיבה. (ממך "האיזק על החומה" על מן לאש האשיבה רשכבה"ג הגאון ר' עזרא עטייה זצוק"ל)

סיפור לשבת - החתם סופר רצה לחזור על כל לימודו לפני פטירתו!!!!

סיפור נפלא מסופר על הגה"ק בעל ה"חתם סופר" זי"ע שמראה לנו בפועל איך מתקיימת דברי הגמרא (שכח פג): אמר רבי יונתן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפי' בשעת מיתה שנא' (נמלך יט, יל) זאת התורה אדם כי ימות באהל אפי' בשעת מיתה תהא עוסק בתורה הנ"ל:

בסוף ימיו של החתם סופר זי"ע שלח מכתב לתלמידו הגה"ק רבי מנחם כץ זי"ע שיבוא אליו בדחיפות, ונסע התלמיד מיד. כשהגיע לפרשבורג מקום משכנו של החתם סופר, ניסו תלמידיו של החתם סופר למנוע ממנו להיכנס, היות והוא היה כהן, וידעו שמצב רבם אנוש וקרוב מאד ליציאת נשמה ר"ל, ברם היות ורבו קרא לו - נכנס. כשראהו החת"ס, נתמלא שמחה, ואמר לו: מנחם, האם זוכר אתה את החידוש שאמרת לי לפני עשרות שנים בסוף מסכת סוטה? ענה ואמר, כן זוכר אני. ביקשו החת"ס שיחזור על הדברים, וחזר על כל דברי החת"ס שאמר אז. צהבו פני החת"ס ואמר: ב"ה חזרת על כל חידושי שחידשתי בחיי, וכמו שכתבו חז"ל (פסחים ג) אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, אולם חידוש זה לא היה זכור לי, וב"ה שהזכרתי.

ואז רמז לו בידו הק' למהר ולצאת כיון שהגיע יציאת נשמה, ועלתה נשמתו הטהורה לגנזי מרומים ותלמודו בידו...

וכן תיאר סופר קהילת פרשבורג בימים ההם את ימיו האחרונים עלי אדמות של מן החתם סופר זי"ע: לילה רגוע יחסית עבר על הצדיק אך בחולשה רבה, ועם בוקר נכנס הפרופסור היונאי המפורסם ד"ר קנובליך ופוסק כי המצב חמור, אלו הן השעות האחרונות... הרופא מגיש

מתערבות בה, רק איש אחד נשאר רגוע: הצדיק עצמו. במו ידיו הוא חולץ תפילין של רש"י ומתעטט בתפילין של ר"ת. הוא קורא את הארבע פרשיות שבתפילין, אומר פרק בתהילים ולומד משנה אחת. אחרי רגע של דומיה הוא מסיר את תפיליו, מוסרן לידי משמשו הנאמן ואומר: "הא לך תפילין אלו במתנה, מחר לא אזדקק להן יותר, אהיה חפשי מן המצוות...".

ואז מבקש הצדיק: "תנו לי משהו לטעום ולברך", הרופא שלא מש מהמקום מחליט לרסק פרי קר עבור החולה. הצדיק נהיה ערני מאד, כאילו והוא עומד עתה באחד משעורי בישיבה.

הוא פותח בדיון הלכתי עם הרבנים והתלמידים בענין "ספק ברכה" באכילת פרי מרוסק, עד שלבסוף הוא פוסק כי יש לברך "שהכל". ואז נפתחה הדלת ואחד מן התלמידים שהגיע מרחוק ה"ה הגאון רבי מנחם כץ זי"ע נכנס לחדר ומשוחח עמו (הקטע שהבאנו בתחילה), ואז ביקש החתם סופר מרבני העיר ותלמידיו שנוכחו בחדר, שיקרבו למטתו ויעסקו בתורה, כדי שנשמתו תפרד מן הגוף מתוך קול התורה...

התלמידים עשו כבקשתו, ואז הצדיק מסתדר ומיישר את גופו הקדוש על יצועו, וקריאת "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד!" נזעקו מהסובבים, ונשמתו הטהורה עלתה לגנזי מרומים ביום כ"ה תשרי שנת ת"ר.

הוסרה עטרת כלל ישראל - לא לפני שנתקיים בו מאמר חז"ל הנ"ל: "אמר רבי יונתן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מביהמ"ד ומדברי תורה, אפילו בשעת מיתה, שנאמר "זאת התורה אדם כי ימות באהל", אפילו בשעת מיתה תהא עוסק בתורה". (ממך "פניני")

לנחיריו של הצדיק חתיכת בצל חריפה, כדי לעוררו. הרב ננער, והוא מלחש בבדיחותא: "הפעם לא יועיל לא בצל ולא קנובליך (שומים, באידיש). כוונתו היתה לרמז, כי זי"ע: יודעים אתם באיזה זכות יזכו הצדיקים לשבת עם אותם פעולותיו של פרופ' 'קנובליך' לא יועילו...."

יום לפני האחרון: המצב חמור. הרופא רומז בעיניו כי ביד הרפואה אין כבר כל אפשרות לעזור. אנשי החברא קדישא כבר נמצאים, הכל דרוכים, אך מצפים לנס. והנה מתעורר הרב שוב להכרה מלאה. הדבר נוסך עידוד והרגשה של תקווה, אולי ירחם...

הכפה הגדולה שכיסתה את הראש הקדוש סטה מעט לצד פניו, והרב החולה הזיזה למקומה. פניו הקדושים נראו עתה במלואם, ואור שמימי שנשקף מהם הרעיד את כל הנוכחים. ואז פונה הרב קדוש לבנו השני רבי שמעון - מי שהיה אחר כך לרבה של קראקא: "מדוע מטרידים אותי עתה, הרי עדיין יש לנו שהות מספקת, עוד נוכל בעזרת השם להתפלל מחר במנין, ועתה כאשר עלי להתכונן ולחזור על כל מה שלמדתי בחיי, אסיפה זו מטרידה את מחשבותי...". רטט עבר בין הנוכחים.

איש מהם לא יכול לעצור את רגשותיו, הדמעות פרצו וזלגו, אך החתם סופר נשאר בשלוותו ואומר: "מדוע אתם בוכים? אשרי מי שמילא את שנותיו וימיו כמוני! אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו! מחר בבוקר בשעה שבע ומחצה הוא הזמן!... ועתה לנו לביתכם לשלום!..."

יום האחרון: דברי הצדיק בליל אמש אודות השעה 'שבע ומחצה' לא מש מזכרונם של הנוכחים, והנה שעה זו ממשמשת ובאה... זעה קרה מכסה כל פנים, ודמעות רותחות

מעיינו המשפט

נזאת הגאון הגדול אב"ד בד"צ "זרע אמות" ואב"ד "יורה דעה" מורנו הרב נסים יעקב עטייה שליט"א

כיצד יש לטפל באבידת ישראל? והאם החזיר ואבדה שוב האם חייב להחזיר? ומה הדין אם הניחה והלך, האם עובר על איסור? והאם צריך לברך על השבת אבידה?

אבידה הרי כשהגביה המציאה הרי היא של בעלים והוא שומר שלו, וכשמחזירה ואינו רוצה לקבלה הרי"ז כאילו מפקירה מעכשיו, או שנותן לו עכשיו במתנה, אבל המוצא לכאורה קיים המצוה בשלימותה שהחזיר האבידה לרשות בעליה ומדוע לא יוכל לברך. והר"ן כתב בפירושו שבכה"ג לא קיים העשה, וצ"ע.

אלא שאפשר לומר שאין לברך מטעם אחר, שהרי בשעת הגבהת המציאה ודאי שאינו לברך שמא לא ימצא מי הוא בעל האבידה ולאחר שהגביה הרי היא כבר ממון, בעלים ואינה עוד בגדר אבידה.

מיהו התינוח שבשעת מציאה אינו יודע של מי היא, אבל כשיודע בשעת מציאה מיהו הבעלים, הרי יכול לברך בשעת הגבהת וצ"ע.

ועיין בנימוק"י בסוגיא "דפעמים שאתה מתעלם" שדן במחלוקת הר"ן והר"י הלוי, אם הגבהת האבידה היא עיקר מצוה, או מכשירי מצוה. ועיין שו"ת נודע ביהודה (מניינא סי' כ"ז בהג"ה מנן המחבר, ובהג"ה הגר"פ ז"ס).

ואם הניחה והלך לו בטל מצות עשה של 'השב תשיבם' ועבר על לא תעשה של 'לא תוכל להתעלם' ועיין בהרמב"ם (פי"א מהל' גזילה וזכייה ה"א).

(והר"ף פרק בתרא דיומא מנה בין הדברים המעכבים את התשובה המוצא אבידה ואינו מחזירה לבעליה).

וכן דעת הר"ן מובא בנימוק"י בסוגיא דבכהן בבית הקברות (ק"ל) וכן מסיק הט"ז (כ"ג סי' כ"ט) ודלא כמשמעות דברי הסמ"ע (סק"א) ובעמק הנצי"ב לספר כתב, שהרואה כמה אבידות אינו עובר על כל גוף בפני עצמו וצ"ע. ומסתבר שהרואה אבידות של כמה בני אדם לכו"ע עובר על כל אחד ואחד.

היוצא מכל האמור לעיל: שהרואה אבידת ישראלי חייב לטפל בה ולהשיבה לבעליה. ואפילו החזיר ונאבדה אותה אבידה כמה פעמים חייב להחזירה. ואם הניחה והלך לו, ביטל מצות עשה של 'השב תשיבם' ועבר על לא תעשה של 'לא תוכל להתעלם'. ויש אומרים שאינו עובר בעשה אלא כשבאה המציאה לידו ואח"כ הניחה.

ואין מברכין על מצות השבת אבידה. ויהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בבריאות איתנה ונהורא מעליא אכי"ר.

שרואה ומעלים עינו ממנו מליטלה ולהשיב, אבל אינו עובר על השב תשיבם עד דאתא לידו, וזה נרמז בקרא במ"ש וכן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה, ודרשו בגמרא בריש פ"ק דב"מ ומצאתה דאתא לידו משמע, ע"ש. א"נ הטור ורבינו במה שכתבו שנאמר השב תשיבם, רישא דקרא נקטו, וכונתם לסופו דכתוב בו לא תוכל להתעלם, דהוא אזהרה משעה (דאתא לידו) [שרואה] וכמ"ש ודוק, עכ"ל:

ועיין בב"ח (סי' כ"ט ד"ה הרואה) שנשאר בצ"ע מדוע לא הזכירו הפוסקים מה שאמרו בגמ' (כ"מ ג'): ששיעור ראייה הוא בתוך שבעה ומחצה במילי שהם מאתיים שישים ושש אמה ושני שלישי ובגמ' משמע ששיעור זה נאמר גם באבידה ואילו הפוסקים לא הזכירו דין זה רק בפריקה וטעינה.

ומה שכתבנו שהמוצא מציאה חייב לטפל בה ולהשיבה לבעליה, היינו אם מכיר את בעל האבידה חייב לטפל ולהשיבה לו, אולם אם אינו מכיר חייב להכריז. ומבואר בסי' רס"ז ס"ב שאם החזירה ונאבדה חייב להחזיר אפילו מאה פעמים שנאמר 'השב תשיבם' אפילו מאה פעמים.

ולענין אם מברכים על מצות השבת אבידה, כתב בתמים דעים (סי' קע"ט) שאין מברכין מכיון שיש בה גם לאו. ועיין בשו"ת שם אריה (או"ח סי' א') שכתב בשם הרשב"א שאין לברך.

והנה בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' י"ה, וסי' כ"ד) כתב שם את סוגי המצוות שאין מברכין עליהם ומה הטעמים. ואילו שם הרשב"א לא הזכיר בפירושו השבת אבידה במצוות שאין מברכין עליהם, אלא שכלל וכתב שבכל מצוה שאינה נעשית אלא בקבלת אחרים אין מברכים שמא לא יתרצה לקבל ומסתבר שגם השבת אבידה בכלל זה.

וכ"כ בפירושו באבודרהם (שער נצח המלוות) בשם הרב אבן פלט ועיין באמרי בינה (ליני גביית חוב סי' א') אלא שעדיין דבר זה צ"ע שדין זה לא דומה לצדקה והעניקה וכדומה משום דבכה"ג שהוא נותן משלו ואם יסרב מלקבל נמצא שלא נתן כלום, אבל בהשבת

שאלה: מי שרואה אבידת ישראל כיצד יש לו לנהוג ולטפל באבידה. ואם החזיר את האבידה ושוב חזר ומצאה, האם צריך פעם נוספת להחזירה? ומה הדין אם הניחה והלך לו, האם עובר על איסור? ואם כן, מתי עובר על איסור? והאם צריכים לברך על מצות השבת אבידה? ומה הטעם?

תשובה: מקור דין זה בגמ' (כ"מ כו:), ובהרמב"ם (פי"א מהל' זכייה), וטור ושו"ע (חו"מ סי' כ"ט) וז"ל מרן השו"ע: הרואה אבידת ישראל, חייב לטפל בה להשיבה לבעליה, שנאמר: השב תשיבם (דברים כב, א), ואם נטלם ע"מ לגזלה, ועדיין לא נתייאשו הבעלים ממנה, עובר משום השב תשיבם לאחרי (דברים כב, א), ומשום לא תגזול (ויקרא יט, ג), ומשום לא תוכל להתעלם (דברים כב, ג) ואפילו אם יחזירנה אחר כך כבר עבר על לא תוכל להתעלם (דברים כב, ג). נטלה לפני יאוש על דעת להחזירה, ולאחר יאוש נתכוון לגזלה, אינו עובר אלא משום השב תשיבם (דברים כב, א), המתין עד אחר יאוש ונטלה, אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם. (ויקרא יט, ג), עכ"ל.

ובסעיף ב' פסק מרן: בד"א, במקום שהוא חייב להשיב משם, ובמקום שראוי להסתפק בה באבידה, ושתהא בענין שמוכח שהיא אבידה ושלא תהיה מדעת, ושיהיה בה שוה פרוטה, ושיש סימן בגופה או במקומה, ושהיה מטפל בה אם היתה שלו, ושתהיה של מי שחייב להשיב אבידתו; אבל אם חסר אחת מכל אלו, אינו חייב להשיב אבידתו, עכ"ל. ועיין ש"ש בשו"ע בהמשך מסעיף ג' והלאה את הדוגמאות לך.

וכתב הסמ"ע (סק"א) וז"ל: הרואה אבידת ישראל חייב כו' עד שנאמר השב תשיבם. כן הוא ג"כ לשון הטור וסעיף א', ובפרישה ולקיסן כתבתי דנראה דהאי "הרואה" לאו דוקא קאמר, דהא מסיק בטור והמחבר והוא מהגמרא וכו"מ כ"ז ע"ב דאם המתין ולא נטלה עד אחר יאוש ונטלה לעצמו אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם, אלא הרואה והגביה ובאה לידו קאמר דעובר נמי משום השב תשיבם כו', ולישנא דקרא נקט, דשם בפרשת כי תצא [דברים כ"ז א' - ג'] כתיב לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחרי כו', עד וכן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם. והקרא גופיה מתחיל בלא תראה משום דסמך ליה והתעלמת דדרשינן לא תראה להתעלם, ולאו דהעלמה עובר משום

נקודות אור | סיפורים של תיקון מיזות | אנשים שחזרו לכור מחצבתם | וחיזוק לאלו שעדיין...

ככל הנראה היה יהודי זה כל כך ממולח עד לכדי

שהכתבה ששלח לעיתון היתה ארוכה מאוד, המדברת כביכול על ההיסטוריה של יהודי בגדאד בידועו שכלל שהכתבה תהיה ארוכה יותר - כך היא תתפרש על פני יותר ויותר גיליונות, וכך אם יכתוב דברי נאצה על הבן איש חי רק לקראת סוף הכתבה - כבר לא יבדקו אותם מדפיסי העיתון החרדים, שכן אלו דברי המשך בסך הכל לכתבה ההיסטוריונית, ויכניסו לעיתון מבלי משים לב לכתוב.

קרב שלושים גיליונות, שיצאו מידי שבוע ונשלחו לרחבי העולם היהודי בתפוצות, הביאו בפני הקוראים את דברי המרמה, ומשהתפרסם הגיליון ובו דברי הנאצה על הבן איש חי, קם קול מחאה אדירה בבגדאד, וכעשרים ושבעה מרבניה הגדולים יצאו במכתב חריף לעורכי העיתונים "המגיד" ו"הלבנון" בארץ ישראל וכן לרבנים הראשיים בארץ ישראל, בו הם מוחים על הפרסום המתועב. לא חסכו הם אף מלענות אחת לאחת על כל טענות המנאץ.

אחר כך, הטילו החכמים חרם על אותו יהודי מנאץ, ולא עלינו, ממש באותה תקופה נפטרה אמו, ונאלץ הוא לשבת שבעה בבגדאד. אך החרם היה כה חזק, עד שלא היה אפילו אחד שבא לנחמו תוך שבעת ימי האבלות. משראה כך ביקש לפרסם דברי התנצלות - אך זה כבר לא ניתן לו, ובצר לו פנה אל החכמים ראשי הקהל וביקש לשוב בתשובה.

ומספרים, כי בכל אותה תקופה לא ענה הבן איש חי להתקפות חסרות השחר, ולמקורביו היה מרגיע ואומר, כי ודאי כל זה משמים בא, לכפרת העוונות. (קולור שצחי הבן איש חי)

כמה גויים. אמרו לו הרופאים, שכיון שהיה רגיל לשבת על הרצפה ולכתוב על הנייר זה גורם לו לעייפות יתרה, ועל כן עליו לצאת מעט לטייל ולנושם אויר צח וטוב בכל יום.

הסכים הבן איש חי לעניין זה וקרא לבנו, רבינו יעקב זיע"א וביקש ממנו לקחת עמו ספר ולקרוא לו ממנו בדרך, כדי שיוכל לקיים 'ובלכתך בדרך' ושחלילה וחס לא יהא ביטול תורה. הרופאים לא הסכימו לכך, בעודם טוענים שעליו לפוש ולנוח.

אמר להם הבן איש חי: "אם כך, אני אלמד איזה נושא ואתעמק בו בדרך. "אך גם לזאת סירבו הרופאים ואמרו כי הוא חייב לפוש ולא חלילה לאמץ את ראשו כלל.

אמר הבן איש חי: "אם ככה - אלך לטייל כפי שהרופאים ציוו", קם ממקומו ואמר: "לשם יחוד קודשא בריך הוא וכו' הרניני יוצא לטייל כדי לקיים את גופי ולהביא לבריאותי לקיים את מה שכתוב בתורה 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם' וכו'. " ונוסח כמעין זה הודפס בספרו 'לשון חכמים'.

מספרים, כי יהודי אחד נשלח בבגדאד מארץ אחרת כדי לשמש כמורה בבית הספר 'אליאנס'. עת הגיע, החל מתערב בענייני הקהילה והיה מחווה דעתו בכל דבר ודבר, כאילו היה אחד הרבנים.

בראותו כי לא היו מתייחסים לדבריו ואף לא נתנו לו מקום של כבוד לחוות דעתו, כתב בעיתון "המגיד", שיצא לאור בירושלים, דברי זלזול בתקנות הקהילה שעשה הבן איש חי זיע"א וכן זילזל בכבודו, בעוד הוא כותב שהוא מזמין אותו למשפט מעל דפי הגליון, אל מול עיני הקוראים.

מספרים, כי חכם רבי יהושע שהרבני זיע"א היה זריז

ביותר, עד שאפילו סמוך לגיל מאה היה עולה במדרגות בקפיצות של ארבע ארבע. על כן שלחוהו חבריו להגיע בזריזות אל ביתו של הבן איש חי זיע"א מיד עם צאת השבת, לראות אם השמועה על בואו של אליהו הנביא זכור לטוב בכל צאת שבת לביתו, נכונה או לא.

עם צאת השבת מיהר רבי יהושע להגיע לשער חצרו של הבן איש חי, שם המתין רגע קט עד שנכנס משהו בשער ואז נכנס מיד אחריו, מבלי ששמו לב אליו כלל. דילג רבי יהושע את המדרגות ארבעה ארבעה בריצה מהירה כדי שיוכל להספיק ולתפוס את אליהו הנביא,

ובעת בה הגיע אל מפתן הבית - יצא אליו הבן איש חי וצעק עליו: "יהושע מה אתה עושה פה?" אזר רבי יהושע אומץ וענה לו כי בא לראות את אליהו הנביא זכור לטוב. ענה לו: "לך מכאן, שאין בימינו גילוי אליהו הנביא!"

אמר לו: "אבל שמעתי קולות", ענה לו: "אתה מדמיון, לך. " ומספרים, כי כך גם כתב הבן איש חי בספרו 'רב פעלים' שבימינו אין גילוי אליהו. אך חסידיו תולים זאת ברצונו להסתיר את הדבר, ויודעים כי גילוי אליהו היה גם היה, אפילו אצל הבן איש חי עצמו, ועדותו של רבי יהושע שהרבני היא כמאה עדים.

מספרים, כי פעם אחת הבן איש חי זיע"א לא חש בטוב, ועל כן הביאו לו כמה רופאים על מנת שיבדקוהו. בין רופאים אלו היו גם

בית דין צדק ובית הוראה "זרע אמת" צדק צדק תרחף הלך אחר בית דין פה... (מנהדרן לב)

בית הדין לענייני ממונות | אישות | צואות | ירושות | הסכמי גרושין | קידושין | סיוע בעריכת חוזים | שלום בית

בנשיאות ובראשות אב בית הדין בד"צ "זרע אמת", בד"צ "יורה דעה", וראש כולל הוראה ודיינות "אורות חיים ומשה" אשדוד

אב"ד מקודש הרה"ג יעקב נסים עטייה שליט"א

ובהרכב הדיינים המצויינים: מרא דאתרא רמב"ש א' הרה"ג יצחק שרבאני שליט"א

ראש כולל הוראה ודיינות "חוקיו ומשפטיו לישראל" הרה"ג יצחק ביטון שליט"א

הדיין המצויין רב שכונת מקור ברוך ירושלים הרה"ג אהרון ירחי שליט"א

שעות פעילות בית הדין: בכל יום שני או רביעי בין השעות 14:30 - 18:30

באחד מסניפי בית הדין: שפת אמת 5 בית שמש / שכונת הבוכרים ירושלים / האדמו"ר מבעלו 39 אשדוד

לשאלות בענייני בית הדין פתיחת תיקים וכו' בפלאפון 054-8416719 (טלפקס: 02-9990043)

העלון יוצא לאור להצלחת הגה"צ נשיא מוסדות אורות חיים ומשה

הרה"ג דוד חנניה פינטו שליט"א

ולע"נ מרת אינו הצדקת מודלן מוזל בת מוחה שמוחה ז"ל